

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2021
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Termin egzaminu:</i>	11 maja 2021 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	17 września 2021 r.

Opracowanie

dr hab. Piotr Załęski (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Anna Rabięga (OKE we Wrocławiu)

Redakcja

dr Wioletta Kozak (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Opracowanie techniczne

Andrzej Kaptur (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 022 536 65 00, fax 022 536 65 04
e-mail: sekretariat@cke.gov.pl
www.cke.gov.pl

Spis treści

Opis arkusza maturalnego	4
Dane dotyczące populacji zdających	5
Przebieg egzaminu	6
Podstawowe dane statystyczne	7
Komentarz	17

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku 2021 egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie był przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie składał się z 30 zadań, spośród których 9 zadań zawierało dwie części, 1 zadanie – trzy części, a 1 zadanie – cztery części. Łącznie w arkuszu znalazły się zatem 44 polecenia. 12 poleceń było sformułowanych do zadań (lub ich części) zamkniętych (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie). Treści każdego z bloków w nauczaniu WOS-u zostały uwzględnione, przy tym najwięcej zadań dotyczyło bloku *Polityka*, a najmniej – *Gospodarka*. Do każdego z zadań testowych dołączono materiał źródłowy.

Każde z zadań sprawdzało umiejętności w obszarze wymagań ogólnych: wykorzystanie i tworzenie informacji. 4 zadania (lub ich części) weryfikowały wyłącznie ten obszar, dwa obszary były sprawdzane przez 34 zadania (lub ich części), trzy obszary – przez 4 zadania (lub ich części), a cztery obszary – przez 1 część zadania. Wypracowania weryfikowały trzy lub pięć wymagań ogólnych. W związku z powyższym wybrano do każdego zadania jedno wymaganie ogólne realizowane w największym stopniu. Wykorzystanie i tworzenie informacji (I) to wymaganie, które spełniają we wskazanym stopniu zadania: 3., 4.1., 5.1., 6., 10., 12.4. i 30. (łącznie 18 punktów); Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów (II) – zadania: 1., 2., 5.2. i 9. (łącznie 4 punkty); Współdziałanie w sprawach publicznych (III) – zadanie 21. (2 punkty); Znajomość zasad i procedur demokracji (IV) – zadania: 7., 8., 11., 12.1., 12.2., 12.3., 13., 14.1., 14.2. i 15.3. (łącznie 10 punktów); Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej (V) – zadania: 4.2., 15.1., 15.2., 16., 17., 18.1., 18.2., 19., 20. i 24.1. (łącznie 12 punktów); Rozumienie zasad gospodarki rynkowej (VI – III etap) – zadanie 22.1. i 22.2. (łącznie 2 punkty); Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony (VI – IV etap, zakres podstawowy) – zadania 23. i 24.2. (łącznie 2 punkty); Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie (VI – IV etap, zakres rozszerzony) – zadania: 25., 26.1., 26.2., 27.1., 27.2., 28., 29.1. i 29.2. (łącznie 10 punktów).

Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać maksymalnie 60 punktów, w tym: 12 za zadania zamknięte, 36 za zadania otwarte (krótkiej odpowiedzi i z luką) oraz 12 za wypracowanie. Podczas rozwiązywania zadań można było korzystać z kalkulatora prostego.

¹ Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. poz.493, z późn. zm.).

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających		15 253
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	12 735
	z techników	2 518
	ze szkół na wsi	347
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	2 751
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	5 402
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	6 753
	ze szkół publicznych	13 856
	ze szkół niepublicznych	1 397
	kobiety	9 032
	mężczyźni	6 221
	bez dysleksji rozwojowej	13 856
	z dysleksją rozwojową	1 397

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 78 osób – laureatów i finalistów Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	90
	słabowidzący	33
	niewidomi	0
	słabosłyszący	32
	niesłyszący	6
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	6
	Ogółem	167

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu		11 maja 2021	
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego		180 minut	
Liczba szkół		2 666	
Liczba zespołów egzaminatorów		33	
Liczba egzaminatorów		548	
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)		8	
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	1
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)		283	

² Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 2223, ze zm.).

³ Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2020 r. poz 1327, ze zm.).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW ZDAJĄCYCH

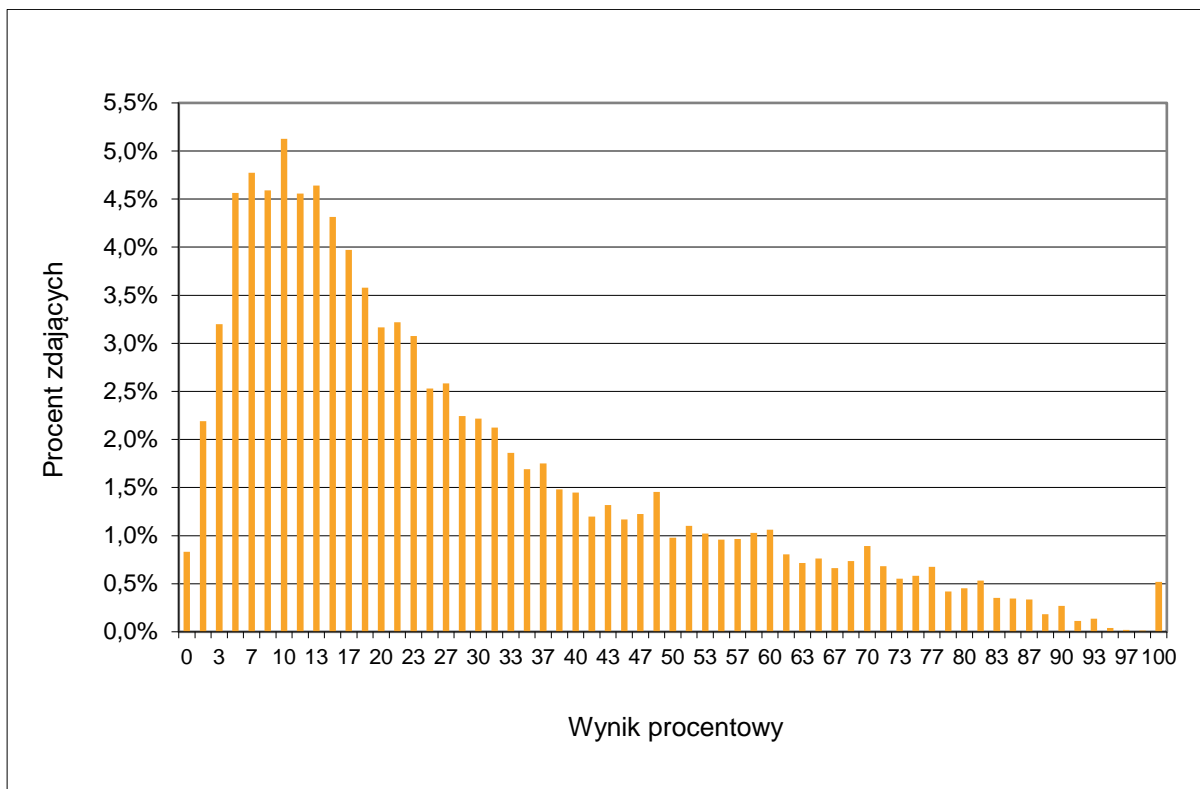

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	15 253	0	100	22	10	28	22
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	12 735	0	100	23	10	31	23
z techników	2 518	0	90	10	5	15	13

* Dane dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania egzaminacyjne 2021			
Nr zad.	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający: 2) opisuje przejawy kontroli społecznej w życiu codziennym. 3. Grupa społeczna. Zdający: 3) wyjaśnia znaczenie grup odniesienia pozytywnego i negatywnego w procesie socjalizacji.	58
2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający: 3) wyjaśnia, co to jest anomia, omawia jej przyczyny i skutki.	57
3.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.	27
4.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.) [...].	31
4.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne [...]; wymienia prawa, które im przysługują.	50
5.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	4. Struktura społeczna. Zdający: 3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.	19
5.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	4. Struktura społeczna. Zdający: 1) opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa [...]; 3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce [...].	22
6.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 5) przedstawia zasady zakładania i funkcjonowania stowarzyszeń [...] w Polsce. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) [...] interpretuje proste przepisy prawne.	50

7.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 6) wyjaśnia, czym jest referendum [...]. 19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii [...]. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 4) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji [...].	27
8.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 1) wymienia podmioty społeczeństwa obywatelskiego. (III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie, [...] instytucje publiczne [...]) [...]. (III etap) 16. Samorządy i ich znaczenie. Zdający: 1) uzasadnia potrzebę samorządności w państwie demokratycznym i podaje przykłady działania samorządów zawodowych [...].	51
9.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający: 3) wyjaśnia na przykładach, w jaki sposób dochodzi do stygmatyzacji społecznej i jakie mogą być jej skutki. 4. Struktura społeczna. Zdający: 4) opisuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia [...].	61
10.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	18. Instytucja państwa. Zdający: 3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).	44
11.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 3) wyjaśnia, dlaczego tak wielu obywateli nie uczestniczy w życiu politycznym [...]. 36. Prawa człowieka. Zdający: 4) rozważa, odwołując się do historycznych [...] przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne. (III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 2) wskazuje różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym.	25
12.1.		17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym.	39
12.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym; 6) analizuje argumenty na rzecz ordynacji większościowej i proporcjonalnej.	22

12.3.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce.	20
12.4.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. (III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający: 1) wymienia partie polityczne obecne w Sejmie; wskazuje te, które należą do koalicji rządzącej, i te, które pozostają w opozycji. (II etap). Ojczyzna. Zdający: 2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski.	18
13.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 5) charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne (chrześcijańska demokracja, konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjaldemokracja, socjalizm).	29
14.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych [...]; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne [...] Szwajcarii, Włoch [...].	49
14.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.		21
15.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) [...] interpretuje proste przepisy prawne.	24
15.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 3) charakteryzuje główne fazy kształtowania się systemu demokratycznego. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa [...] (III etap) 11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający: 1) wyjaśnia, co to znaczy, że konstytucja jest najwyższym aktem prawnym w Rzeczypospolitej Polskiej.	47
15.3.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 3) charakteryzuje główne fazy kształtowania się systemu demokratycznego. (III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 4) wskazuje najważniejsze tradycje demokracji (antyczna, europejska, amerykańska, polska).	31

16.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) [...] interpretuje proste przepisy prawne.	20
17.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych [...]. (III etap) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający: 2) przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu.	32
18.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	29. Prawo. Zdający: 2) rozpoznaje rodzaje prawa ([...] cywilne, karne, administracyjne). 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 4) [...] wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.	53
18.2.		32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 2) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa cywilnego (osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, odpowiedzialność cywilna). 35. Obywatel wobec prawa. Zdający: 1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.	44
19.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	34. Prawo administracyjne. Zdający: 1) odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów [...]. 35. Obywatel wobec prawa. Zdający: 2) wskazuje, do jakich instytucji i osób można się zwrócić o pomoc prawną w konkretnych sytuacjach.	27
20.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	27. Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego. Zdający: 2) przedstawia uprawnienia i sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich. 31. Sądy i Trybunały. Zdający: 3) przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w niej Sąd Najwyższy [...].	25
21.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	33. Prawo karne. Zdający: 3) przedstawia [...] prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 6) przedstawia uczestników i przebieg procesu sądowego: cywilnego i karnego [...]. (III etap) 15. Władza sądownicza. Zdający:	42

		1) przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy (niezawisłość, dwuinstancyjność) i przykłady spraw, którymi się zajmują.	
22.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	(III etap) 27. Gospodarka w skali państwa. Zdający: 3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) [...]. (III etap) 28. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 1) wyjaśnia, na czym polega prowadzenie indywidualnej działalności gospodarczej.	36
22.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	(IV etap z.p.) 4. Edukacja i praca w Polsce i Unii Europejskiej. Zdający: 3) wyjaśnia, jakie możliwości zarabiania mają młodzi ludzie, jakie umowy mogą zawierać i jakie są zasady opodatkowania ich dochodów. (III etap) 24. Gospodarka rynkowa. Zdający: 1) przedstawia podmioty gospodarcze (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, państwo) i związki między nimi. (III etap) 28. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 2) przedstawia główne prawa i obowiązki pracownika; wyjaśnia, czemu służą ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.	16
23.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	36. Prawa człowieka. Zdający: 3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne [...]. 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...].	44
24.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	34. Prawo administracyjne. Zdający: 3) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji i postanowień organów administracyjnych (odwołanie, zażalenie, skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego). 35. Obywatel wobec prawa. Zdający: 1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go. (IV etap z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający: 1) przedstawia główne środki ochrony praw i wolności w Polsce.	30
24.2.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 3) charakteryzuje systemy ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy [...]. 43. Integracja europejska. Zdający: 4) przedstawia cele, genezę i zasady działania Rady Europy; ocenia jej rolę we współczesnej Europie. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 3) podaje najważniejsze postanowienia [...] Europejskiej Konwencji Praw Człowieka [...]. (IV etap z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający:	33

		3) uzasadnia znaczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.	
25.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 3) charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: [...] IMF (Międzynarodowy Fundusz Walutowy), IBRD (Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju) [...].	12
26.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 2) opisuje cele i metody działania ONZ oraz kompetencje jej organów (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa [...]). 44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 2) przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla ładu światowego.	25
26.2.		44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 1) rozróżnia typy łądów światowych (jedno-, dwu- i wielobiegunowy), odwołując się do historii XX i XXI w.	14
27.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.)	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie [...] po upadku komunizmu; 4) wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele [...]. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 4) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej [...].	16
27.2.	VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie [...] po upadku komunizmu. (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 1) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.	7
28.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 2) charakteryzuje sposób powoływania, działania i najważniejsze kompetencje instytucji Unii Europejskiej (Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Europejski Bank Centralny); 3) wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne [...].	14
29.1.	I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; 8) przedstawia inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka (w tym działania laureatów Pokojowej Nagrody Nobla). (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 1) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.	20

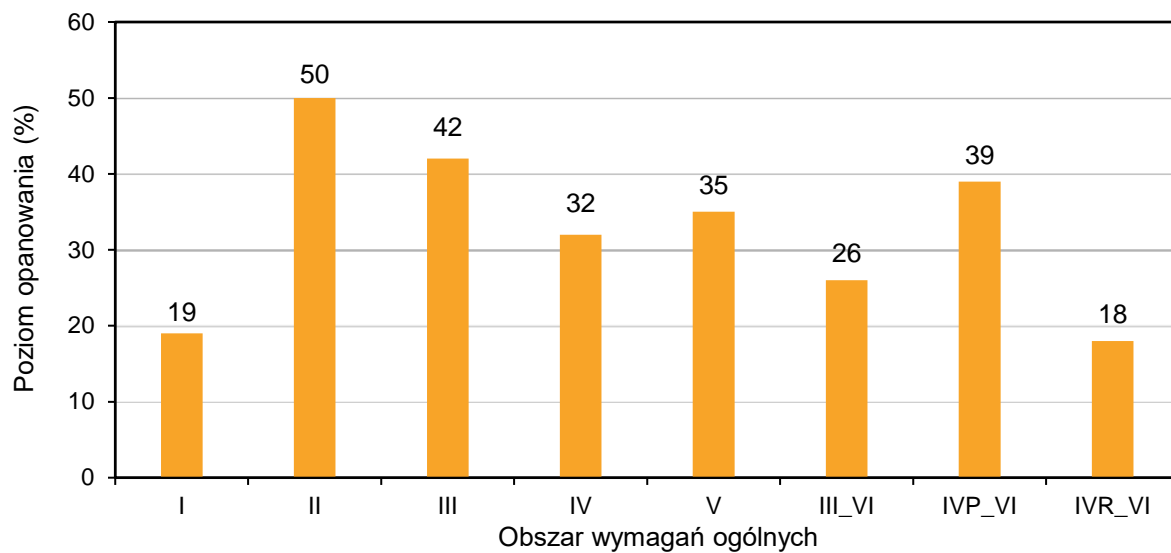
29.2.		<p>40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający:</p> <p>2) charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami.</p> <p>(III etap) 1. Podstawowe umiejętności życia w grupie. Zdający:</p> <p>3) przedstawia [...] podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie i między grupami.</p>	35
30.	<p>Temat 1</p> <p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>III. Współdziałanie w sprawach publicznych.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>(IV etap z.p.)</p> <p>VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.</p>	<p>12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający:</p> <p>1) wymienia podmioty społeczeństwa obywatelskiego;</p> <p>3) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu [...].</p> <p>15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający:</p> <p>5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji;</p> <p>6) wyjaśnia, czym jest referendum; rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji bezpośredniej.</p> <p>28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający:</p> <p>1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych; opisuje instytucję referendum lokalnego.</p> <p>(IV etap z.p.) 1. Młody obywatel w urzędzie. Zdający:</p> <p>3) podaje formalne warunki, jakie spełnić musi obywatel, by wziąć udział w wyborach.</p> <p>(IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający:</p> <p>2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka [...].</p> <p>(III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający:</p> <p>1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie [...] władza, instytucje publiczne, biznes itp.) i pokazuje, jak współdziałają [...] one ze sobą w życiu publicznym;</p> <p>4) wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym [...].</p> <p>(III etap) 7. Wyborcy i wybory. Zdający:</p> <p>1) przedstawia argumenty przemawiające za udziałem w wyborach lokalnych [...];</p> <p>2) wymienia zasady demokratycznych wyborów [...].</p> <p>(III etap) 16. Samorzady i ich znaczenie. Zdający:</p> <p>1) uzasadnia potrzebę samorządności w państwie demokratycznym i podaje przykłady działania [...] samorządów mieszkańców.</p> <p>(III etap) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający:</p> <p>2) przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy [...].</p> <p>(III etap) 18. Samorząd powiatowy i wojewódzki. Zdający:</p> <p>1) przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego i wojewódzkiego oraz ich przykładowe zadania.</p>	13

Temat 2	<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych [...]; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji [...]; 3) przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej; 2) zarysowuje główne funkcje izby wyższej i niższej parlamentów w wybranych państwach (w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Niemczech) [...]; 5) opisuje mechanizm tworzenia koalicji rządowej; wyjaśnia rolę opozycji w pracy parlamentu. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów); 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa.</p>	
Temat 3	<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) przedstawia procedurę zmiany Konstytucji. 24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie [...]; 3) podaje przykłady stosowania w procedurze legislacyjnej polskiego parlamentu większości zwykłej, bezwzględnej i kwalifikowanej; 4) wyjaśnia szczególny charakter procedury uchwalania ustawy budżetowej. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem [...]. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych. (III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.</p>	

WYKRES 2.

POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W OBSZARZE WYMAGAŃ OGÓLNYCH

(WEDŁUG ZADAŃ SPEŁNIAJĄCYCH DANE WYMAGANIE W NAJWIĘKSZYM STOPNIU)

Komentarz

Analiza jakościowa zadań

Poziom rozwiązywalności zadań zależał od wymagania ogólnego, którego opanowanie w głównym stopniu sprawdzało dane zadanie. Poziomy te liczone dla wszystkich zadań z zakresu poszczególnych wymagań mieściły się w przedziale 18–50%. Rozpiętość tak liczonych średnich wyników wzrosła zatem w stosunku do zeszłego roku o 10 punktów procentowych (wówczas przedział wyniósł 19–41%).

Najłabsze rezultaty (poziom wykonania 18%) miały zadania (lub części zadań) sprawdzające wiedzę i umiejętności z zakresu z VI wymagania ogólnego na IV etapie edukacyjnym w zakresie rozszerzonym (Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie). Rezultat zadań z zakresu tego wymagania znacznie spadł w porównaniu do zeszłego roku (o 14 punktów procentowych) i osiągnął jedną ze słabszych wartości w dotychczasowych maturach (najłabsza wyniosła 14%). Na podobnym poziomie maturzyści rozwiązali zadania z zakresu I wymagania ogólnego (Wykorzystanie i tworzenie informacji) – ich poziom wykonania, podobnie jak w poprzednich dwóch latach, wyniósł 19%. W przypadku tego wymagania zasadne jest dokonanie rozróżnienia między zadaniem sprawdzającym umiejętność tworzenia informacji (wypracowanie; poziom wykonania – 13%, w poprzednich latach 10–18%) a zadaniami wymagającymi nade wszystko korzystania z informacji (średni poziom wykonania był wyższy niż średni rezultat całego arkusza, ale wyniósł tylko 32%, co oznacza spadek o 3 punkty procentowe w stosunku do poprzedniego roku i aż o 12 punktów procentowych w stosunku do matury z 2019 roku). Nieco niższy niż średni rezultat z arkusza był wynik zadań z zakresu VI wymagania ogólnego na III etapie edukacyjnym (Rozumienie zasad gospodarki rynkowej) – wyniósł on 26% (w poprzednich latach mieścił się w przedziale 10–32%).

Rezultaty rozwiązywalności zadań (lub części zadań) z zakresu pozostałych wymagań były wyższe niż średni wynik całego arkusza. W tej kategorii najłabiej rozwiązano zadania z zakresu IV wymagania ogólnego (Znajomość zasad i procedur demokracji) – ich poziom wykonania 32% nie odbiegał jednak znacznie od tego z lat poprzednich (29–34%). Porównywalny z poprzednim rokiem był też średni wynik zadań z zakresu V wymagania ogólnego (Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej) – wyniósł on 35% i był najlepszy dla tego wymagania w dotychczasowych maturach (w 2020 r. – 33%, choć trzeba zauważyć, że wcześniej mieścił się on w przedziale 22–28%). Kolejny średni rezultat zanotowano w zadaniach dotyczących VI wymagania ogólnego na IV etapie edukacyjnym w zakresie podstawowym (Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony) – tu poziom wykonania był prawie tożsamy z ubiegłorocznym i wyniósł 39% (w poprzednich latach w przedziale 24–56%). Najlepszy w dotychczasowych maturach był z kolei rezultat zadania z zakresu III wymagania ogólnego (Współdziałanie w sprawach publicznych) – rozwiązywalność na poziomie 42% oznaczała wzrost o 12 punktów procentowych w stosunku do roku poprzedniego (w poprzednich latach w przedziale 19–40%). Najwyższa – podobnie jak w poprzednim roku – była rozwiązywalność zadań sprawdzających umiejętności typowe dla II wymagania ogólnego (Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów), przy tym była ona (50%) wyższa niż w 2020 roku o 9 punktów procentowych i zbliżyła się do najlepszych w tym zakresie rezultatów z matur z lat 2017 i 2018 (wówczas 52%).

Zwraca uwagę większa niż w zeszłym roku korelacja między poziomem wykonania zadań a etapem (III–IV) i zakresem edukacyjnym (zakres podstawowy i rozszerzony IV etapu), do którego w największym stopniu zadania nawiązywały. Najbardziej widać to w przypadku średniego rezultatu zadań dotyczących VI wymagania ogólnego (39% – zakres podstawowy IV etapu; 26% – III etap i 18% – zakres rozszerzony IV etapu). Nie oznacza to sytuacji, w której zadania z zakresu ponadgimnazjalnej edukacji rozszerzonej zawsze wypadały słabo – problematykę poruszaną wyłącznie w tym etapie i zakresie edukacyjnym sprawdzały bowiem także zadania, które okazały się umiarkowanie trudne (np. zad. 1. i 2.), czy rozwiązane na poziomie ponad 15 punktów procentowych wyższym niż średnia z całego arkusza (np. zad. 10. i 14.1.).

Najłatwiejsze – jako co roku – okazały się zadania z problematyki socjologicznej (10 zadań za 10 punktów; zad.: 1., 2., 3., 4.1., 4.2., 5.1., 5.2., 8., 9., 29.2.), których średni poziom wykonania wyniósł 41%. Ten rezultat był o 2 punkty procentowe wyższy niż analogiczny z zeszłego roku oraz tożsamy ze średnią dla zadań z tego bloku w maturach z lat 2015–2019. Warto podkreślić także dość znaczącą rozpiętość wyników tych zadań w analizowanej maturze – wyniosła ona 19–61%. Wśród zadań z tego bloku aż pięć okazało się umiarkowanie trudnych a tylko jedno – bardzo trudne.

Kolejnymi w skali trudności były – także jak zwykle – zadania z zakresu tematyki prawnej (9 zadań za 11 punktów; zad.: 6., 18.1., 18.2., 19., 20., 21., 23., 24.1. i 24.2.), przy tym ich średni poziom wykonania był najwyższy spośród dotychczasowych matur – o 7 punktów procentowych wyższy niż w zeszłym roku i o 6 punktów procentowych wyższy niż średnia z zadań z tego bloku z lat 2015–2019. Wyniósł on 39%, a rezultaty zadań mieściły się w przedziale 25–53%. Był to zatem jedyny blok, z którego żadne zadanie nie okazało się bardzo trudne, a dwa z nich były dla zdających umiarkowanie trudne.

Tegoroczne wyniki zadań z zakresu tematyki politycznej (15 zadań za 16 punktów; zad.: 7., 10., 11., 12.1., 12.2., 12.3., 12.4, 13., 14.1., 14.2., 15.1., 15.2.15.3., 16. i 17.) były o 1 punkt procentowy wyższe niż w zeszłym roku i niż średnia z dotychczasowych matur – poziom ich wykonania wyniósł 30%, a ich rezultaty mieściły się w przedziale 18–49%. Zwraca uwagę, że tylko jedno zadanie z tego bloku okazało się dla maturzystów bardzo trudne.

Ponownie nie najgorzej wypadły zadania z problematyki gospodarczej (2 zadania za 2 punkty: 22.1. i 22.2.) – poziom ich wykonania wyniósł 26% i był o 2 punkty procentowe niższy niż w zeszłym roku, ale o 9 punktów procentowych wyższy niż średnia ze wszystkich zadań maturalnych z tego bloku w latach 2015–2019. Wśród zadań z tego bloku jedno okazało się bardzo trudne, a poziom jego wykonania wyniósł 16%.

Najślabszy rezultat (16%) osiągnięto w zadaniach z problematyki stosunków międzynarodowych (7 zadań za 9 punktów; zad.: 25., 26.1., 26.2., 27.1., 27.2., 28. i 29.1.; przedział poziomu wykonania 7–25%). Oznacza to drastyczny spadek w stosunku do zeszłego roku – o 16 punktów procentowych, czyli aż o 50%. Jednak w stosunku do średniej z lat 2015–2019 spadek ten nie razi – wyniósł on bowiem 3 punkty procentowe (a zatem w przypadku tego bloku to wyniki z zeszłego roku były wyjątkowo wysokie). Zwraca uwagę, że aż pięć zadań z tej tematyki należy zakwalifikować jako zadania bardzo trudne. Zatem stanowiły one tak większość zadań z tego bloku, jak i większość zadań bardzo trudnych.

Zauważone w zeszłym roku spłaszczenie rezultatów zadań z poszczególnych bloków (w postaci różnicy między wynikami zadań z bloku najtrudniejszego i najłatwiejszego) było tylko wyjątkiem. W tym roku różnica ta wyniosła 25 punktów procentowych – była więc aż o 14 punktów procentowych wyższa niż w roku ubiegłym, ale tylko o 1 punkt procentowy wyższa niż średnia taka różnica z lat 2015–2019.

Należy podkreślić, że mamy do czynienia z generalnymi prawidłowościami między rodzajami bądź formami zadań a ich średnimi wynikami. Jak co roku, najtrudniejszy typ zadania stanowi wypracowanie (poziom wykonania 13%; o 2 punkty procentowe wyżej niż w zeszłym roku i o 1 punkt procentowy niżej niż średnia z lat 2015–2019). Także jak zwykle, najłatwiejsze dla zdających okazały się zadania zamknięte (12 zadań za 12 punktów) – ich średni poziom wykonania wyniósł w tym roku 38% (a zatem był o 2 punkty procentowe niższy niż w zeszłym roku i o 1 punkt procentowy niższy niż średnia dla wszystkich tych zadań w maturach z lat 2015–2019).

Średnie rezultaty zadań KO i z luką wyniosły w tym roku 29%, a zatem były niższe niż w zeszłym roku o 2 punkty procentowe i wyższe o 1 punkt procentowy niż średnia dla wszystkich takich zadań w latach 2015–2019. Bardziej interesujący jest jednak brak dotychczasowej prawidłowości w różnicach rezultatów tych zadań w zależności od typu oczekiwanej odpowiedzi. Zadania wymagające podania nazw (zadania z luką i krótkiej odpowiedzi „zamknięte”; 12 zadań za 15 punktów) zostały rozwiązane na poziomie 29% – o 3 punkty procentowe wyższym niż w zeszłym roku i niż średnia dla tego typu zadań w dotychczasowych maturach. Z kolei średni rezultat zadań KO wymagających nieco dłuższej wypowiedzi (np. wyjaśnienia czy uzasadnienia), a zatem takich, dla których w zasadach oceniania podano przykładową odpowiedź (zadania krótkiej odpowiedzi „otwarte”; 19 zadań za 21 punktów), wyniósł także 29%, a więc był o 6 punktów procentowych niższy niż w ubiegłym roku i o 3 punkty procentowe niższy niż średnia dla wszystkich tego typu zadań z lat 2015–2019. Warto podkreślić, że aż pięć z ośmiu zadań bardzo trudnych (poza wypracowaniem) to zadania KO tego typu. Te wyliczenia nie negują oczywiście faktu, że największą bolączką maturzystów były zadania wymagające do rozwiązania ścisłej wiedzy przedmiotowej.

Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że forma czy typ zadania nie zawsze mają przełożenie na jego rezultat – jedno z zadań zamkniętych okazało się bowiem bardzo trudne, natomiast wśród zadań umiarkowanie trudnych znalazły się cztery zadania krótkiej odpowiedzi, w tym jedno wymagające podania nazwy. W analizowanej maturze rozpiętości rezultatów wskazanych wyżej kategorii zadań wyniosły: 14–61% (zadania zamknięte), 12–53% (zadania KO i z luką wymagające podania nazw) oraz 7–58% (pozostałe zadania KO).

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Nie było w tym roku w arkuszu zadań, które okazałyby się łatwe bądź bardzo łatwe dla zdających. W zbiorze zadań umiarkowanie trudnych znalazły się trzy spośród dwunastu zadań zamkniętych, przy tym wszystkie miały formę zadań WW i dotyczyły problematyki socjologicznej. Najłatwiejsze z nich, i zarazem w całym arkuszu, okazało się zadanie 9. (w którym należało rozpoznać ageizm) – jego poziom wykonania wyniósł 61%. Pozostałe zadania o tej formie należące do wskazanego zbioru to zadania: 2. (w którym należało

rozpoznać anomię; poziom wykonania – 57%) oraz 8. (w którym trzeba było wybrać podmiot będący instytucją samorządu zawodowego; poziom wykonania – 51%).

Pozostałe cztery zadania umiarkowanie trudne były zadaniami krótkiej odpowiedzi. Trzy zadania z tej kategorii były zadaniami wymagającymi nieco dłuższej wypowiedzi, przy tym jedno z nich dotyczyło problematyki prawnej, a dwa – socjologicznej. Najłatwiejsze (poziom wykonania – 58%) okazało się zadanie 1., w którym należało na podstawie tekstu rozpoznać postawę konformistyczną oraz podać jej pozytywny i negatywny skutek. Natomiast połowa zdających uzyskała punkt za wyjaśnienie różnicy między mniejszością narodową i etniczną w prawodawstwie naszego państwa (zad. 3.2.) oraz za porównanie kwestii zakładania i członkostwa w stowarzyszeniach na podstawie przytoczonych przepisów prawnych (zad. 6.). Jedno z zadań KO z tej kategorii (zad. 18.1.) było zadaniem wymagającym podania nazwy właściwego kodeksu – na podstawie charakterystycznych przepisów prawnych nazwę *Kodeks cywilny* wpisało 53% zdających.

Ten zbiór uzupełnić należy zadaniami relatywnie łatwymi dla zdających, których poziom wykonania był wyższy niż średni rezultat arkusza o ponad 15 punktów procentowych, a mieścił się w kategorii zadań trudnych. Były to kolejne trzy zadania zamknięte: zadanie na dobieranie wymagające przyporządkowania do opisów właściwych nazw koncepcji genezy państwa (zad. 10.; poziom wykonania – 44%), zadanie WW, w którym należało rozpoznać, że przytoczone charakterystyczne przepisy prawne pochodzą z konstytucji Szwajcarii (zad. 14.1.; poziom wykonania – 49%) oraz zadanie na dobieranie wymagające przyporządkowania właściwych przepisów prawnych jako egzemplifikacji praw i wolności człowieka z podanych kategorii (zad. 23.; poziom wykonania – 44%). Do tego zbioru należy zaliczyć też dwa zadania krótkiej odpowiedzi. W zadaniu 15.2. rok 1997 jako rok utraty w polskim porządku prawnym mocy obowiązującej przez małą konstytucję z 1992 roku zdołało wpisać 47% maturzystów (a zatem 53% albo nie miało wiedzy na temat roku uchwalenia i wejścia w życie obowiązującej ustawy zasadniczej, albo nie skojarzyło właściwie skutków tego wydarzenia). Lepiej zatem należy ocenić rezultaty zadania 18.2. (poziom wykonania – 44%), w którym należało wskazać, czy podane zdania są prawdziwe i uzasadnić swój wybór, odwołując się do przytoczonych przepisów prawnych *Kodeksu cywilnego*.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

Poza wypracowaniem, osiem zadań okazało się bardzo trudnych dla zdających, przy tym – jak już wspomniano – aż pięć z nich dotyczyło problematyki stosunków międzynarodowych i także pięć miało formę bardziej rozbudowanych zadań krótkiej odpowiedzi.

Najslabiej wypadło łączące te dwie kwestie zadanie 27.2., które zdołało poprawnie rozwiązać tylko 7% zdających. Wynik ten nieco dziwi, jako że zadaniu towarzyszyła współczesna mapa polityczna z wskazanymi państwami bałkańskimi, a należało podać rok, w którym stała się ona obowiązująca, oraz uzasadnić ten wpis faktem przedstawienia na tej mapie Kosowa. Błędne odpowiedzi zdających wskazują nie tylko na pewne braki w wiedzy merytorycznej (jak w przykładzie 1. dotyczącym Czarnogóry), ale i na brak orientacji w mapie Europy (przykład 2.) i w chronologii znaczących wydarzeń politycznych (przykład 3.).

Przykład 1.

Rok -	2006
Uzasadnienie -	w wyniku referendum niepodległościowym w tym okresie powstała Polska

Przykład 2.

Rok -	1991
Uzasadnienie -	Ostatecznie rozpadła się ZSRR i państwa oparły się

Przykład 3.

Rok -	1990
Uzasadnienie -	Bosnia i Hercegowina stały się oddzielnymi państwami

Także na poziomie niższym (12%) niż poziom wykonania wypracowania rozwiązano zadanie 25., dotyczące organizacji systemu Narodów Zjednoczonych. Jego wynik dziwi także z uwagi na fakt, że tekst (poprzez wskazanie, że nie chodzi o MFW) eliminował – przy choćby powierzchownej wiedzy przedmiotowej zdających – wątpliwości w zakresie podania właściwej nazwy. Przykłady realizacji zdających wskazują nie tylko na pomyłki w zakresie struktury systemu ONZ (przykład 4.), ale także na brak orientacji w problematyce stosunków międzynarodowych (przykłady 5. i 6.).

Przykład 4.

Rok -	1990
Uzasadnienie -	Rada Gospodarcza i Społeczna

Przykład 5.

Rok -	1990
Uzasadnienie -	Międzynarodowy Bank Centralny

Przykład 6.

Rok -	1990
Uzasadnienie -	Europejska Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

Na poziomie o 1 punkt procentowy wyższym niż wypracowanie (14%) rozwiązano dwa zadania: 26.2. i 28 – także z zakresu stosunków międzynarodowych. Poziom wykonania tego ostatniego – zważywszy na jego zamknięty charakter – świadczy o nikłej orientacji zdających w systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej. Z kolei tak rezultaty, jak i zamieszczone przykłady odpowiedzi do pierwszego z zadań mogą wskazywać na brak wiedzy w zakresie

typów ładu międzynarodowego (przykład 7.), ale także na problemy z właściwym odczytaniem danych z wykresu (przykład 8.) oraz na brak orientacji w systemie stosunków międzynarodowych (przykład 9.).

Przykład 7.

Nazwa typu ładu międzynarodowego –	1976-1985
Uzasadnienie –	Przez konflikt poglądów USA i ZSRR, dużą rywalizację

Przykład 8.

Nazwa typu ładu międzynarodowego –	dwustronny, jednowalutowy
Uzasadnienie –	Negocjacje w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, hegemonia USA, co wskazuje na jego dominację nad pozostałymi członkami

Przykład 9.

Nazwa typu ładu międzynarodowego –	federacja
Uzasadnienie –	Najwięcej jest było w USA, która ma jest federacja

Kolejny najniższy rezultat (poziom wykonania – 16%) zanotowano także w zadaniu z zakresu stosunków międzynarodowych – zadaniu 27.1. Niektóre realizacje wskazują nie tylko na braki w szczegółowej wiedzy zdających na temat zmian w mapie politycznej Europy i członkostwa państw w kluczowych organizacjach międzynarodowych (przykład 10.), ale i – podobnie jak w analizowanym już zadaniu 27.2. – na brak orientacji w mapie politycznej Europy (przykłady 11. i 12.).

Przykład 10.

	Nazwa państwa	Numer na mapie
Opis A.	Kosowo Kosowo	1
Opis B.	Rumunia Mołdawia	4
Opis C.	Bośnia i Hercegowina	3

Przykład 11.

	Nazwa państwa	Numer na mapie
Opis A.	Abchazja Gruzja	7
Opis B.	Chorwacja	2
Opis C.	Bośnia i Hercegowina	4

Przykład 12.

	Nazwa państwa	Numer na mapie
Opis A.	Tunja	4
Opis B.	Stowaja Stowaja	1
Opis C.	Chowaja Chowaja	2

Ten sam niezadowolający rezultat (poziom wykonania – 16%) osiągnięto w zadaniu 22.2., sprawdzającym ogólną orientację w systemie ekonomicznym państwa. Przytoczone poniżej realizacje (przykłady 13. i 14.) wskazują, że część zdających nie miała problemu z wpisaniem właściwego argumentu do tezy z polecenia (który mogli sformułować na podstawie tekstu), ale ze sformułowaniem kontrargumentu wymagającego wiedzy własnej czy to w zakresie ubezpieczeń emerytalnych, czy praw pracowniczych. Bywały jednak także odpowiedzi świadczące o całkowitym niezrozumieniu problematyki (przykład 15.).

Przykład 13.

Argument – płacę mniejsze podatki, więc mam więcej pieniędzy	niemal każdego systemu,
Kontrargument – prowadzi to do podwyższenia innych podatków, przez co państwo musi spełniać wydatki gdzie to najbardziej płacę najwyższą	

Przykład 14.

Argument – Mnie dzięki samodzielnemu rozliczeniu, mniejsze podatki, nawet jeśli muszę oprowadzić składki ZUS	
Kontrargument – oznacza przez to do służby państwa wpływa mniej pieniędzy i poziom życia w państwie się zmniejsza.	

Przykład 15.

Argument – składowi ZUS wynikające z pro samodzielnemu rozliczeniu, konywniejsze niż oprowadzenie podatków PIT	
Kontrargument – dla osób dobrze zarabiających, drukarnie podatków są odtu nich konywniejsze tylko w przypadku odtu ich eurobłku	

Niski poziom wykonania (18%) zadania 12.4. wskazuje z kolei na braki w umiejętnościach korzystania z mapy Polski (przykład 16.) albo w wiedzy na temat polskiej sceny politycznej i partycypacji wyborczej (przykład 17.). Choć bywały także odpowiedzi świadczące o braku zrozumienia polecenia do zadania (przykład 18.).

Przykład 16.

- Część Polski, która jest stroną wschodnią, ma ~~po~~ zróżnicowane poglądy, jest za jedną partią, podobne zjawisko było podczas wyborów prezydenckich w 2020 roku.
- Ciemny kolor oznacza partię „Pravo i Spravedlinost”, a jasny kolor inne partie np. Koalicję Ojczyzn.

Przykład 17.

- ~~zachodni elektorat zdecydowane~~ preferencje zachodniego elektoratu ~~zdecydowane~~ różnią się od wschodniego
- ~~elektorat kupiony~~ ~~we wschodniej granicy~~ ~~preferencje bardziej~~ elektorat Rzeczypospolitej Polskiej jest bardzo podzielony ~~wschodni~~ ~~reprezent~~, wschodnią część reprezentuje starsza grupa a zachodnią młodzież

Przykład 18.

- Preferencje wyborcze wschodu Polski są inne niż preferencje wyborów zachodu Polski.
- Okręg warszawski wyróżnia się na tle ~~preferencji~~ innych okręgów wschodu Polski.

Rezultat zadania 5.1., które poprawnie rozwiązało 19% zdających, wskazuje na problemy inne niż dotychczas omawiane. Podanie poprawnej odpowiedzi do tego zadania nie wymagało bowiem wiedzy przedmiotowej, ale – czytania ze zrozumieniem tekstu publicystycznego oraz polecenia (było to zadanie wyłącznie z zakresu I wymagania ogólnego). Często odpowiedzi zdających były niepoprawne już w fazie rozstrzygnięcia, przy tym najczęściej nie stosowano się do polecenia i porównywano kwestię inteligencji z kwestią miejsca w strukturze społecznej (przykład 19.). Do rzadkości jednak nie należały i odpowiedzi z kilkoma błędami merytorycznymi (jak w przykładzie 20.).

Przykład 19.

Rozstrzygnięcie – *NIE*.....

Uzasadnienie – *Osoby z najwyższym wynikiem w teście inteligencji powiększyły swój średni przyrost dochodów, ale osoby, które miały niżsi wyniki w teście osiągnęły jeszcze większy przyrost dochodów. Istotna jest wyższa struktura społeczna, nie inteligencja.*

Przykład 20.

Rozstrzygnięcie – *Nie*.....

Uzasadnienie – *Osoby inteligentne miały mniejsze dochody od osób mniej inteligentnych. Osoby inteligentne zarabiały 650 zł, zaś mniej inteligentne 460 zł. Zatem inteligencja nie była pozytywnie związana z przyrostem osiągniętego dochodu.*

Powyższy zbiór zadań uzupełnić należy zadaniami relatywnie trudnymi dla zdających – zadaniami, których poziom wykonania był niższy niż średni rezultat arkusza o ponad 5 punktów procentowych, ale mieścił się w kategorii zadań trudnych. Jest to zasadne tym bardziej, że jedno z tych zadań – podobnie jak zadanie ostatnio omówione – sprawdzało przede wszystkim inne kompetencje zdających niż te bezpośrednio odnoszące się do wiedzy przedmiotowej. Było to zadanie 5.2. (poziom wykonania – 22 %). Część niepoprawnych odpowiedzi wynikała w nim z niezrozumienia użytego w poleceniu pojęcia ruchliwości pionowej (przykład 21.), a część – z niewłaściwego zrozumienia tekstu (przykład 22.), choć były także realizacje, w których nie można było przyznać punktu ze względu na przepisanie przez zdających fragmentów tekstu z niewystarczającą dbałością o poprawność przytaczanych egzemplifikacji (przykład 23.).

Przykład 21.

Argument – *Wyniki badań, dotyczące społeczeństwa polskiego z lat 1988-2003, uchodzą za bardzo znaczące. Wystrzeliły zmiany mają, więc podłazie, sięgające czasów PRL. Wtedy właśnie, liczyła się ta, kto z zawiązi grupy społ. przekubi.*

Kontrargument – *Mosina też dostrosz negatywny skutek tego zjawiska. Wystrzeliła w skutek transformacji ustrojowej z 1989, po którym ubyło 5 milionów miejsc pracy. Wstrzeliła wtedy nowy podział na klasy robotnicze oraz na bezrobotnych.*

Przykład 22.

Argument – *Ważniej inteligencja była na dole hierarchii, a potem wstali ekspertami i inżynierami. Nomenklatura PRL was z ekspertów (cały kierownik). Spadła na dole i wstali robotnikami bądź bezrobotnymi*

Kontrargument – *Jeśli jest się u dołu hierarchii to prawdopodobnie, posiadało osobistych predyspozycji, wstanie się tam na stałe.*

Przykład 23.

Argument – Dawni pracownicy umysłowi (inteligencja) awansowali na stanowiska menedżerów.

Kontrargument – Robotnicy albo nie awansowali, albo podlegali degradacji i stawali się bezrobotnymi.

Identyczny (22 %) był poziom wykonania zadania 12.2., w którym należało podać wadę i zaletę – opisanego w tekście – większościowego systemu wyborczego. Co interesujące, znacznie większy odsetek zdających (39 %) zdołał poprawnie nazwać opisany system (przy realizacji zadania 12.1.). Odpowiedzi większości zdających do wskazanego zadania 12.2. pokazują na niezrozumienie przez nich funkcjonowania tego systemu wyborczego (przykłady 24., 25. i 26.).

Przykład 24.

Zaleta – Nie faworyzuje tylko dużych partii, daje szansę również tym mniejszym.

Wada – Nie wszyscy deputaci mogą być prezentowani w danej instytucji. Dobra rozbieżność. Wiele osób z różnych partii może oznaczać trudności w podejmowaniu decyzji, ponieważ każda partia ma inne zdanie na dany temat.

Przykład 25.

Zaleta – Cytosuje się na człowieka, który naszym zdaniem się czymś wyróżnia, a nie koniecznie na partię polityczną.

Wada – Duże rozwarstwienie. W parlamencie będzie mogło być wiele osób z różnych partii (więc za pewne też o innych partiach).

Przykład 26.

Zaleta – Każda osoba głosząca nie uzyskała wybitnego kandydata i jej głos zawsze był w głosowaniu.

Wada – Niektórzy opowiadają nie za danym kandydatem nie ważne imię kandyda.

Jeszcze bardziej niepokojący jest niski poziom wykonania zadania 12.3. (20 %) – wskazuje on bowiem na problemy zdających z wiedzą dotyczącą organizacji wyborów parlamentarnych w Polsce. Obrazują to realizacje przytoczone w przykładach 27. i 28. Bywały też i odpowiedzi z właściwym rozstrzygnięciem, ale z uzasadnieniem wskazującym zarówno na brak orientacji w systemach wyborczych, jak i w wyborach w naszym kraju (przykład 29.).

Przykład 27.

Rozstrzygnięcie – tak
Uzasadnienie – wybory w 2015 były wyborami parlamentarnymi, a więc jednomandatowymi.

Przykład 28.

Rozstrzygnięcie – tak
Uzasadnienie – liczbę okręgów wyborczych Szwajcarii o tym, że zastosowany został system większościowy.

Przykład 29.

Rozstrzygnięcie – Nie...
Uzasadnienie – W tekście opisano system proporcjonalny, a mapa przedstawia wyniki i dane o wyborach, które odnoszą się do systemu większościowego, który jest stosowany przy wyborach do Sejmu w Polsce.

Na braki w wiedzy przedmiotowej zdających wskazują rezultaty zadania zamkniętego dotyczącego systemu politycznego Szwajcarii (zadanie 14.2.; poziom wykonania 21%) oraz dwóch zadań otwartych, których poziomy wykonania wyniosły po 20%. Zadanie 16. dotyczyło funkcji parlamentu, natomiast zadanie 29.1. – konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Przytaczamy po dwie niepoprawne realizacje każdego z tych zadań – realizacje wskazujące albo na braki w wiedzy pojęciowej w zakresie tematyki politycznej (przykłady 30. i 31.), albo na brak odpowiedniej orientacji w tematyce konfliktów (przykłady 32. i 33.).

Przykład 30.

Art. 115.1. – egzekutywa
Art. 199.1. – legislatura

Przykład 31.

Art. 115.1. – wykonawca, powołana z realizacja swojego mandatu.
Art. 199.1. – mianująca mianująca

Przykład 32.

Wskazani w materiałach źródłowych przywódcy z Bliskiego Wschodu podpisali porozumienie, które miało wygaszać konflikt w (A.) *Syrii*..... – państwie oznaczonym na mapie numerem (B.) *1*..... Porozumienie to doprowadziło do utworzenia (C.) *Państwa Islamskiego*....., której pierwszym prezydentem został wskazany w tekście Jasir Arafat. Ci przywódcy otrzymali (D.) *Nagrodę Nobla*..... „za ich wysiłki na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie”.

Przykład 33.

Wskazani w materiałach źródłowych przywódcy z Bliskiego Wschodu podpisali porozumienie, które miało wygaszać konflikt w (A.) *Iranie*..... – państwie oznaczonym na mapie numerem (B.) *2*..... Porozumienie to doprowadziło do utworzenia (C.) *Iranu*....., której pierwszym prezydentem został wskazany w tekście Jasir Arafat. Ci przywódcy otrzymali (D.) *Nobla*..... „za ich wysiłki na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie”.

Tym razem najtrudniejsze w arkuszu nie okazało się wypracowanie (zadanie 30.), choć jego średni poziom wykonania (13%) także sytuuje je w zbiorze zadań bardzo trudnych. Oczywiście – tak jak dotychczas – większość zdających nie podjęła się jego realizacji. W temacie 1. częstym problemem było to, że zdający pisali o władzach samorządowych, nie skupiając się na aspektach podanych na schemacie do tego tematu wypracowania. Wiodący problem realizacji tematu 2. był podobny – część zdających opisywała systemy polityczne wskazanych w temacie państw, a nie charakteryzowała i porównywała poszczególne organy. W przypadku tematu 3. realizacje oznaczały na ogół częściowe wypełnienie aspektu 2., 3. i 4.

Ci, którzy wykonywali to zadanie, najczęściej osiągnęli poziom I lub się do niego zbliżali. Zwróćmy uwagę na tego typu realizacje, przy tym te z poniższych przykładów 34. i 36. zostały ocenione na 7 punktów, natomiast ta z przykładu 35. – na 6 punktów. We wszystkich tych przypadkach zdający zrealizowali częściowo następujące aspekty: 1., 3. i 4. (w przykładzie 34. z tematu 1.), 2., 3. i 4. (w przykładzie 35. z tematu 2.) oraz 2., 3. i 4. (w przykładzie 36. z tematu 3.). Przykłady te ilustrują także fakt, że nierzadko długość wypracowania nie ma przełożenia na jego rezultat.

Przykład 34.

Organizacje, aby zwiększyć jakość swojego funkcjonowania na obszarze samorządu terytorialnego, posiadają szereg kompetencji. W zależności od sytuacji, w jakiej się znajdują, mogą wykorzystywać nadane im uprawnienia. Dzięki decentralizacji

Wzrostowi władzy państwowej samorządy nie-
 zależność, które przede im w emerytalnym stopniu
 o sobie decydują. Motywem dzięki przechodzą
 III ~~PP~~ ^{Rzeczypospolitej} ^{Polskiej}, obywateli uzyskać możliwość kształtowania
 lokalnej polityki.

Miejscowym instrumentem, który posiada w
 swojej strukturze jest możliwość wyrażenia
 i odwołania organów administracji samorząd-
 owej na różnych szczeblach. W wyborach parse-
 lnych wybierają wójtów, prezydentów, burmistrzów,

jak i składy zarządów powiatów ^{województwa} ^{11.1}
 i sejmików województwa. Obywatele głoszą w
 wyborach samorządowych; wybierają swoich repre-
 zentantów, którzy w ich imieniu sprawują władzę
 mają mandat reprezentanta, który w ich imieniu
 sprawują władzę. Głoszą się, aby podejmowane były
 decyzje zgodnie ze światopoglądem kandydata,
 który pokazuje się z ich wyborcami.

Wybory do organów samorządowych są tego typu,
 aby wybrać wójtów i rad, zarządów i sejmików,
 którzy który uchwalają prawo o lokalnym samorządzie
 w zależności od typu organu, obywatele
 mogą wnieść wniosek o odwołanie konkretnego
 organu do tego organu, który może zrehabilitować
 referendum lokalne. o odwołaniu konkretnego
 organu lokalnego. Referendum jest formą
 demokracji bezpośredniej, w której obywatele
 osobiście podejmują decyzje. W tym głoszenie to
 jest ważne w momencie, gdy weźmie w nim
 udział więcej niż 30% uprawnionych do głoszenia
 organów. Motywem organów odwołania jest

może, gdy 3/5 opowiadających bok zdecydować.
 W przypadku ~~ostat~~ odmówienia jednoosobowego
 organu decyduje organ kolegielny, który na
 wniosek ~~dotyczyli może także~~ to pomyliło się
 nad tą sprawą. Może odmówić wojto, burmistrz,
 prezydent, ale również mogą dokonac' tego
 deputaci w drodze referendum.

Dzięki takim mechanizmom, mieszkańcy
 mogą wpłynąć na kształt, jaki mają władze
 lokalne i gdy nie służą one od razu
 obywateli, zmienić je.

Referendum wykorzystane również może być
 nie tylko w sytuacji odmówienia organu.

Przeprowadzić się je również, gdy podjęto ma
 zarzec' uchwały dla mieszkańców decyzje tymego-
 jęce ~~interes~~ ~~inter~~ mogą i również obywateli

mogą pisać do urzędów służby opinii na
 ten temat. Referendum ~~zorganizuje organy o~~
~~Może on~~ Dzięki czemu, mogą dec' ~~inter~~
 do czasu porozoc' władzy, czy zgodzają się
 z decyzjami podjętymi przez nią czy też nie
 Jaeli organy ~~poprzez referendum mogą~~

W drodze referendum uchwały może być
 również zgodę na ^{np.} podjęcie zrealizowanie
 kosztownego projektu.

Jednocześnie wpłynięcie na decyzje władz
 nie musi odbywać się poprzez ~~statu~~ ~~referenda~~
 czy ~~ostat~~ ~~odmówienie~~ organu. Obywateli
 może pisać do ~~statu~~ ~~odmówienie~~ ~~organu~~ ~~obywateli~~
 w których ~~zmienić~~ mogą ~~proszaj~~ ~~rozdzienie~~
 zmienne z funkcjonowaniem i ~~rozdzienie~~

jednostek administracyjnych, wnioski te mogą dotyczyć remontu dróg, drobne przedsięwzięcia wszystkich woznych dla mieszkańców! Sprawy dzięki takiemu rozwiązaniu, dyplomaci, mogą możliwości komunikacyjne organom swych potrzeb, które powinny się do nich przychylić.

~~Mieszkańcom przysługuje również prawo do tworzenia stowarzyszeń, fundacji etc., a w których~~

Ustawa z 2005 roku gwarantuje jest gwarantem decentralizacji władzy, ponieważ, czego konsekwencją jest oddanie jej w ręce lokalnych społeczności, który w programowej w tym punkcie rozumie podjęty dyplomaci. ~~Wskazanie~~ Przemiana usług, umożliwiła mieszkańcom dyplomaci ~~Przebieg~~ tej Półkraj, decydując. ~~W~~ znaczącej części o wypracowane administracji samorządowej. Mają oni prawo do wybrania władz, których obywatelskim jest zadaniem o ich dobro. Jeżeli dyplomaci są samodzielnymi, mogą odwoływać i wybierać nowych. ~~W drodze referendum~~ Dzięki instytucji referendum, mogą naciskać na władze, aby podejmowała decyzje zgodne z wolą większości. Przemian, wydane by się mogło, że ~~dyplomaci~~ mieszkańcy mogą wywierać, aby wpłynąć na władze lokalne, jednakże zaobserwować. ~~decydują~~ jest duży. Wszystko zależy tylko i wyłącznie od chęci zaangażowanej społeczności.

Przykład 35.

W zależności od uwarunkowań historycznych i prawnych, każde państwo wypracowało i usystematyzowało sobie inny system parlamentarny. Demokratyczne państwa europejskie, takie jak Wielka Brytania, Republika Francuska i Republika Federalna Niemiec wykazują znaczne różnice w modelach systemowych, każde z nich reprezentuje odmienny system parlamentarny, który wpływa na podejmowanie decyzji w kraju i funkcjonowanie polityki wewnętrznej i zagranicznej.

Jako pierwszy przykład można podać Wieduckie Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Funkcjonuje tu system ~~monarchii~~ parlamentarno-gabinetowy, opierający się na zasadzie monarchii konstytucyjnej. ~~Wielki~~ Parlament jest bikameralny i dzieli się na Izbę Gmin, która reprezentuje konstytucyjnie obywateli wyborców poprzez regularne wybory mandatów z okręgów i Izbę Lordów, gdzie zasiadają lordowie ~~arystokracji~~ tacy jak duchowni, czy osoby zasłużone. Ta izba egzystuje nieakcyjnie, według konstytucji konstytucyjnych ~~została~~ ukształtowana historycznie. Na czele państwa stoi monarchia, której funkcje pełni obecnie Królowa Elżbieta II z dynastii Windsorów. System wyborczy jest ~~proporcjonalny~~ ^{dwupartyjny} i rządzący parlament jest

główne funkcje ustawaodawcza, wykonawcza oraz propozycje i zatwierdzenie ustawy jako kontrolę działalności innych organów. Na ciele państwa stoi monarcha, którego funkcję pełni obecnie Elżbieta II z dynastii Windsorów. Reprezentuje ona kraj w stosunkach zagranicznych, przewodniczy waznym uroczynom państwowym, jak i posiada specjalne przywileje, między innymi nadawanie orderów i odznaczeń. W Spójnym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej funkcjonuje również rząd, na którego ciele stoi premier, obecnie Boris Johnson, którego podejmuje on działania kierujące pracami w radzie, wpływa na realizację polityki wewnętrznej i zagranicznej. Obecnie istnieje również Gabinet Cieni, czyli rząd opozycyjny przegranej partii, do którego należą odpowiedzialni ministrowie sąsiadujących w radzie państwowym. Rząd UK zajmuje się działalnością najważniejszych sekretarzy państwowych.

W Republice Federalnej Niemiec wyodrębniony system kanclerski. Główną rolę w państwie pełni osoba posiadająca na kadencyjne stanowisko kanclerza, obecnie Angela Merkel. Nie tylko kieruje ona działaniami rządu, ale również podejmuje wiele

istotnych decyzji dla funkcjonowania państwa. Ma realny i istotny głos na arenie międzynarodowej. Głównym zadaniem rządu jest realizacja polityki zagranicznej

i wewnętrznej państwa. Wyróżniamy również bikameralny parlament złożony z Bundestagu, który obejmuje kandydatów reprezentujących cały kraj, oraz Landtag, który reprezentuje poszczególne landy. Każdego wyborcę dysponuje podwójnym głosem. Zadaniem parlamentu jest ^{tworzenie} ustawodawstwo, kontrola innych organów, ~~Abel Keller~~ dla prezydent stojący na czele państwa, Frank-Walter Steiner aktualnie pełni główne funkcje reprezentacyjne i nie ma tak dużego wpływu na realizację polityki, jako kanclerz. W Republice Federalnej Niemiec do organów takich jak parlament czy rząd mają dostęp różne partie, które często zawierają koalicje.

Ostatnim omawianym modelem systemu parlamentarnego jest system prezydencki we Francji. Główną rolę w państwie pełni prezydent (aktualnie Emmanuel Macron), który jest ostatecznym decyzyjnym. ~~Występuje tu~~ ^{Występuje tu} ~~Indonezja~~ ^{Indonezja} parlament, do którego dostęp

ma kilka najbardziej wpływowych partii. Zagranadnie Narodowe podejmuje najwięcej inwestic ustanowicze. Jego struktura przypomina te funkcjonujaca w Polsce, gdzie jest ono dwuczlonowe.

Podsumowujac kazde z podanych państw europejskich różni się modelem systemu parlamentarnego, posiada odmienne legislacyjne i egzekutywne, co wpływa na kształtowanie się polityki w kraju i różny poziom odpowiedzialności organów państwowych.

Przykład 36.

Ustawa budżetowa i ustawa o zmianie Konstytucji RP z racji swojej wagi dla kształtu państwa doczekaly się innego swojego własnego procesu ustawodawczego. Składają się na nie istotne różnice, które kładą nacisk na szybkość i jednorodność ich uchwalenia, ~~z~~ zmieniają się również możliwości podmiotów uczestniczących. Tak się prezentują te zmiany.

Aby móc dokonać porównania, należy najpierw przypomnieć standardowy tryb ścieżki legislacyjnej. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje prezydentowi, Senatowi, Prezydentowi RP, Rządowi Ministrów oraz grupie 100 000 obywateli posiadających prawo głosu. Ustawa wtedy trafia do Sejmu, gdzie podlega uchwaleniu z ^{co najmniej 50%} większością głosów. Ustawa potem trafia do Senatu, który może głosowaniem uchylić za ustawę, uchwalić poprawki lub uchwalić bez zmian. Sejm może odrzucić poprawki Senatu lub wniosek o uchylenie ustawy bezwzględną większością głosów. Taką ustawę Marzalek Sejm przekazuje do podpisania Prezydentowi. Ten poza podpisaniem ustawy może zwrócić się do Trybunału

Konstytucyjnego z prośbą o zachowanie zgodności z Konstytucją lub odmówić podpisania ustawy z wmotywowanym wnioskiem. Jeśli Trybunał uzna zgod-

ności ustawy z Konstytucją, Prezydent nie musi podpisać ustawy. W przypadku veto Sejm ją może odrzucić większością $\frac{2}{3}$ głosów w obecności połowy ustawowej liczby posłów. Procedurę ustawodawczą kończy podpisanie ustawy przez Prezydenta i opublikowanie jej w Dzienniku Ustaw RP.

Porównując ówczesny model z modelem prezentowanym przez art. 235 Konstytucji, możemy dostrzec pewne różnice. Wstep 1 daje inicjatywę ustawodawczą tylko $\frac{1}{5}$ posłom liczby posłów, Senatowi oraz Prezydentowi. Ustawa budżetowa natomiast do udziału jej jedynie Rządzie Ministrów. Komitet Przepisów Podany przepis ~~o tym, że~~ zakłada też uchwalenie ustawy przez Sejm większością co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów w obecności co najmniej połowy liczby posłów, nie jest to większość względna, ponadto Senat uchwała ją bezwzględna większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów - o tym standardowe przepisy legislacyjne nie mówią. Należy też pamiętać, że obie te projekty ustaw są projektami pilnymi. Oznacza to, że Senat ma tylko 14 dni, zamiast 21, na rozpatrzenie ustawy, zaś Prezydent nie musi podpisać przedłożonej ustawy w ciągu 7 dni od jej doręczenia. Ustawy o zmianie Konstytucji Prezydent nie może odrzucić wetem prezydenckim, jak również ustawy budżetowej. Wreszcie, jeśli do Prezydenta w ciągu 4 miesięcy od rozpoczęcia obrad nie trafi projekt ustawy budżetowej, to przysługuje mu możliwość skrócenia kadencji Sejmu.

Tak prezentują się wszystkie różnice w ścieżkach legislacyjnych obu tych ustaw. ~~Jest natomiast~~ ~~o tym, że~~ ~~o tym, że~~ Zmiany te są wynikiem ustalenia pewnej hierarchii legislacyjnej. Ustawa budżetowej i ustawa o zmianie Konstytucji z racji swej wagi dla państwa przysługują pewne przywileje, które mają nadać posłom właściwy tok działania, a jednocześnie dowodzić o ich specyfice i

Wnioski i rekomendacje

Wiedza o społeczeństwie to przedmiot interdyscyplinarny, a różnorodność treści (socjologia, politologia, prawo, stosunki międzynarodowe, ekonomia) jest jednym z powodów, że staje się on szczególnie trudny do opanowania. Analiza prac tak poprzednich, jak i tegorocznych maturzystów wykazała także duże zróżnicowanie poziomu wiedzy i umiejętności sprawdzanych na egzaminie.

Najslabiej na tegorocznym egzaminie wypadły zadania, w których maturzyści powinni wykazać się posiadaniem wiedzy przedmiotowej, szczególnie z zakresu tematyki stosunków międzynarodowych. Cieszy natomiast fakt, że wzrósł znacząco poziom wykonania zadań o tematyce prawnej, zbliżając się do poziomu wykonania zadań z zakresu bloku *Spółeczeństwo*.

Rezultaty egzaminu kolejny raz przeczą opinii, że można uzyskać wysoki wynik z matury z wiedzy o społeczeństwie, posiadając jedynie orientację w bieżących wydarzeniach społeczno-politycznych, a bez należytej wiedzy z różnych poziomów nauczania przedmiotu, także charakterystycznej dla IV etapu edukacyjnego w zakresie rozszerzonym. Pierwszym krokiem przygotowującym do egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie powinno być zatem usystematyzowanie i utrwalenie wiedzy przedmiotowej. Niezbędnym elementem przygotowania do egzaminu jest także – jak co roku – konieczność ćwiczenia tworzenia dłuższej wypowiedzi pisemnej. Zauważalny spadek poziomu wykonania zadań sprawdzających nade wszystko umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstów źródłowych nakazuje konieczność położenia większego nacisku na doskonalenie tej umiejętności.